

Секція Освітні науки	
УДК 37.091.33:61	
Дата першого надходження статті до видання	2026-08-30
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-08-30
Дата публікації/оприлюднення	2026-08-30

**Концептуальні засади та критеріально-діагностичний апарат формування
готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до здоров'язбережувальної
діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах**

Бойченко Артем Васильович

Кандидат педагогічних наук, доцент,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської
обласної ради, місто Харків, Україна

e-mail: bojcenkgoa@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3143-7008>

Анотація. У представленій науковій статті здійснено вичерпний теоретико-методологічний та системно-практичний аналіз проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах вищих педагогічних навчальних закладів (ВПНЗ). З огляду на сучасні виклики, серед яких катастрофічне погіршення стану здоров'я дітей та студентської молоді, тяжкі наслідки хронічних стресових факторів, зокрема впливу російської військової агресії, а також тотальна цифровізація суспільства, що невідворотно призводить до гіподинамії та психоемоційного виснаження, актуалізується гостра потреба у професійній підготовці педагогів нової формації. Такі майбутні фахівці повинні не лише досконало володіти традиційною методикою викладання фізичної культури чи спортивного тренування, але й виступати ідеологами, носіями та активними трансляторами здоров'язбережувальної культури, імплементуючи комплексні технології збереження фізичного, психічного, соціального та духовного благополуччя учнів. У дослідженні глибоко розкрито багатовимірну сутність здоров'язбережувальної компетентності та готовності до здоров'язбережувальної діяльності, яка розглядається як складна, багаторівнева та динамічна інтегративна якість особистості педагога. Центральним науковим здобутком статті є розробка, теоретичне обґрунтування та систематизація комплексної критеріальної бази для діагностики та об'єктивного оцінювання рівня сформованості зазначеної готовності у студентів закладів вищої освіти. Шляхом теоретичного синтезу виокремлено чотири базові критерії оцінювання: ціннісно-мотиваційний, науково-теоретичний, особистісно-діяльнісний та оцінно-рефлексивний. Для кожного із зазначених критеріїв визначено чітку систему репрезентативних показників, які піддаються вимірюванню в ході педагогічного моніторингу. Крім того, диференційовано три ієрархічні рівні готовності: початковий, достатній та високий. Здійснено статистичне та методологічне обґрунтування запропонованої моделі, що забезпечує валідність запропонованих педагогічних умов та етапів формування досліджуваної готовності на практиці.

Ключові слова: здоров'язбережувальна діяльність, готовність до професійної діяльності, фахівці з фізичної культури, вищі педагогічні навчальні заклади, критерії оцінювання, показники готовності, рівні сформованості, здоров'язбережувальна компетентність, професійна підготовка, фізичне виховання, педагогічні здоров'язбережувальні технології.

Conceptual foundations and criterial-diagnostic apparatus for forming the readiness of future physical culture specialists for health-preserving activities in higher pedagogical educational institutions

Artem V. Boichenko

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of Kharkiv
Regional Council, Kharkiv, Ukraine

e-mail: bojcenkgoa@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3143-7008>

Abstract. The presented scientific article provides an exhaustive theoretical, methodological, and systemic-practical analysis of the problem concerning the formation of readiness among future physical culture specialists for health-preserving activities within the environment of higher pedagogical educational institutions (HPEIs). Considering contemporary multi-layered challenges—such as the catastrophic deterioration of the health status of children and student youth, the severe consequences of chronic stress factors including the profound impact of Russian military aggression, and the total digitalization of society that inevitably leads to physical inactivity and psycho-emotional exhaustion—the urgent need to train educators of a new paradigm is highly actualized. Such future specialists must not only perfectly master the traditional methodology of teaching physical culture or sports training but also act as ideologists, active carriers, and transmitters of a health-preserving culture. They are expected to implement complex technologies aimed at preserving the physical, mental, social, and spiritual well-being of their students. The study deeply explores the multidimensional essence of health-preserving competence and the specific readiness for health-preserving activities, which is considered a complex, multi-level, and dynamic integrative quality of the teacher's personality. The central scientific achievement of this article is the development, theoretical substantiation, and systematization of a comprehensive criteria-based diagnostic framework designed for the objective evaluation of the level of formation of this readiness among higher education students. Through theoretical synthesis, four basic evaluation criteria have been distinguished: value-motivational, scientific-theoretical, personal-activity, and evaluative-reflexive. For each of these criteria, a clear system of representative indicators has been defined, which are entirely subject to empirical measurement during pedagogical monitoring and diagnostic assessments. Furthermore, the article provides a profound differentiation of three hierarchical levels of future teachers' readiness.

Keywords: health-preserving activities, readiness for professional activity, physical culture specialists, higher pedagogical educational institutions, evaluation criteria, indicators of readiness, levels of formation, health-preserving competence, professional training, physical education, pedagogical health-preserving technologies.

Вступ

Актуальність проблеми У сучасному турбулентному освітньому просторі проблема збереження, зміцнення та відновлення здоров'я підростаючого покоління беззаперечно набуває статусу пріоритетного національного, соціального та глобального завдання. Системні трансформації в суспільстві, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та тотальна, часом неконтрольована цифровізація освітнього процесу, незважаючи на їх безсумнівні переваги в аспекті доступу до інформації, спричинили різке та системне погіршення показників здоров'я дітей та молоді [7, 15]. Значне зниження рухової активності внаслідок надмірного захоплення гаджетами, хронічні стреси, порушення режиму праці, навчання та відпочинку, а також незбалансоване харчування призводять до виникнення цілого

спектру патологій, що мають як виражений фізичний, так і складний психосоматичний характер. Крім того, жорсткі реалії сьогодення, зокрема російська збройна агресія проти України, висувають безпрецедентні виклики перед усією системою освіти, зумовлюючи колосальне психоемоційне навантаження на всіх учасників освітнього процесу та критично порушуючи базові безпекові умови для підтримки гармонійного життєвого балансу.

За цих надзвичайно складних і критичних умов роль вчителя фізичної культури та фахівця зі спорту докорінно змінюється, вимагаючи концептуального переосмислення його функцій. Сучасний фахівець з фізичної культури більше не може обмежуватися лише інструментальними функціями транслятора знань про виконання фізичних вправ, організатора рухливих ігор чи тренера з розвитку базових рухових якостей (швидкості, сили, витривалості). Відповідно до новітньої освітньої парадигми, він повинен стати ключовою фігурою в моделюванні цілісного здоров'язбережувального освітнього середовища, провідником ідеології та філософії здорового способу життя (ЗСЖ), а також компетентним експертом із впровадження інноваційних здоров'язбережувальних технологій. Вища педагогічна школа, зокрема вищі педагогічні навчальні заклади (ВПНЗ), постає перед гострою необхідністю системної модернізації процесу професійної підготовки, де формування готовності майбутнього вчителя до здоров'язбережувальної діяльності (ЗЗД) має бути не факультативним чи додатковим, а фундаментальним, системоутворювальним елементом усієї освітньої програми [11, 14].

Поняття готовності до здоров'язбережувальної діяльності є надзвичайно глибоким, поліфункціональним та багатовимірним. Воно не зводиться до простої суми засвоєних інструкцій. Це поняття охоплює не лише наявність спеціальних анатомо-фізіологічних знань і професійних моторних навичок, але й глибоко вкорінену систему ціннісних орієнтацій, етичних та моральних переконань, мотиваційних настанов, а також високу здатність до рефлексії власного фізичного, психічного, соціального та духовного стану. Відповідно, ефективне формування такої комплексної готовності у вищих педагогічних навчальних закладах вимагає категоричного переходу до нової парадигми вищої освіти, що базується на глибокій міждисциплінарній інтеграції медико-біологічних, психолого-педагогічних, гуманітарних та спеціальних фахових дисциплін [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності та системної підготовки майбутніх педагогів до здійснення ефективної здоров'язбережувальної діяльності перебуває в епіцентрі уваги багатьох провідних вітчизняних та зарубіжних науковців. Теоретичні, концептуальні та методологічні засади сучасного розуміння сутності здоров'я і філософії здорового способу життя розкрито у фундаментальних працях Г. Апанасенка, В. Бобрицької, О. Дубогай, М. Носка, О. Єжової та ін. [3, 14]. Значний внесок у дослідження та обґрунтування системного підходу до здоров'язбереження саме у вищій педагогічній школі зробив А. Бойченко [2], який аргументовано доводить необхідність органічного поєднання особистісного оздоровлення студентів (як майбутніх трансляторів здоров'я) із їхньою ґрунтовною професійною підготовкою до програмування та реалізації занять з різними віковими та соціальними групами населення.

Питання практичної інтеграції різноманітних здоров'язбережувальних технологій у зміст фахової підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту ґрунтовно висвітлено в дослідженнях Л. Рибалко [10], яка розглядає процес формування готовності до їх застосування як складний, багатовекторний та поетапний рух від адаптації до професійної творчості. Компонентний та структурний склад здоров'язбережувальної компетентності глибоко аналізували В. Козлова, Т. Гулько, О.

Согоконь, Н. Башавець та інші науковці [1, 4, 6, 12], аргументовано виокремлюючи аксіологічні (ціннісно-сміслові), когнітивні (пізнавальні), операційні (технологічні) та діяльнісні аспекти цієї феноменологічної категорії. Крім того, діагностичні аспекти, безпосередньо пов'язані з визначенням критеріїв, індикаторів і показників готовності до ЗЗД, знаходили своє відображення у працях, присвячених не лише вчителям фізичної культури, але й фахівцям суміжних профілів — соціальним педагогам, вихователям закладів дошкільної освіти, вчителям початкових класів та вчителям-предметникам (зокрема, хімії), що безперечно свідчить про універсальність, актуальність та міждисциплінарність порушеної проблеми [5, 8, 13].

Виділення невирішеної частини проблеми Незважаючи на значний та вагомий масив існуючих наукових розвідок у сфері валеології, педагогіки здоров'я та теорії фізичного виховання, дотепер залишається недостатньо систематизованою, стандартизованою та операціоналізованою проблема створення єдиного критеріально-діагностичного апарату для об'єктивного оцінювання саме готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності. Наявні у науковому дискурсі дослідження дуже часто пропонують фрагментарні або розрізнені підходи до виділення критеріїв. Зокрема, одні автори надмірно акцентують увагу переважно на когнітивно-поведінкових та фактологічних аспектах, інші абсолютизують медико-гігієнічні та фізіологічні показники, треті ж зосереджуються виключно на організаційно-управлінських та методичних складових. Відчутний брак єдиної, науково обґрунтованої, інтегративної матриці критеріїв, переліку конкретних вимірюваних показників та чітких якісних дескрипторів для визначення рівнів сформованості цієї готовності у студентів-бакалаврів та магістрів закладів вищої педагогічної освіти суттєво ускладнює проведення достовірного моніторингу якості їхньої професійної підготовки.

Мета статті. Метою даного комплексного дослідження є глибоке теоретичне обґрунтування, концептуалізація та розробка цілісної багатокомпонентної структури готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в умовах вищих педагогічних навчальних закладів, а також точне визначення і детальна феноменологічна характеристика критеріїв, показників та ієрархічних рівнів її сформованості задля оптимізації освітнього процесу.

Наукова новизна. Наукова новизна проведеного дослідження полягає у системному структуруванні та переосмисленні інтегративної якості — готовності до здоров'язбережувальної діяльності — безпосередньо у контексті специфіки професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури. Уперше у фаховій літературі запропоновано комплексну критеріально-рівневу матрицю, яка органічно та нерозривно синтезує ціннісно-мотиваційний, науково-теоретичний, особистісно-діяльнісний та оцінно-рефлексивний компоненти з обов'язковим урахуванням сучасних глобальних викликів.

Практичне значення. Практичне значення статті та її результатів полягає в тому, що розроблений та апробований критеріальний та діагностичний інструментарій може бути безпосередньо та без суттєвих адаптацій застосований викладачами профільних кафедр, кураторами академічних груп, керівниками факультетів фізичного виховання ВПНЗ для проведення як констатувальних, так і формувальних етапів педагогічного експерименту, а також для поточного моніторингу динаміки розвитку здоров'язбережувальної компетентності студентів. Крім того, матеріали дослідження слугуватимуть надійною методологічною основою для оновлення освітньо-професійних програм (ОПП), робочих програм та силабусів фахових дисциплін.

Методологія

Методи дослідження. Методи дослідження Для повноцінного досягнення поставленої мети, вирішення дослідницьких завдань та забезпечення максимально

високого рівня достовірності отриманих результатів у даному дослідженні застосовано комплексний підхід, що спирається на систему взаємодоповнюючих методів наукового пізнання.

• **Загальнонаукові та теоретичні методи:** поглиблений критичний аналіз (філософської, соціологічної, психолого-педагогічної, валеологічної та медико-біологічної літератури); синтез та систематизація; метод абстрагування та структурно-функціонального моделювання.

• **Емпіричний блок методів:** цілеспрямоване педагогічне спостереження за навчально-виховним та тренувальним процесом у ВПНЗ, глибинні бесіди, метод незалежних експертних оцінок, а також масове анкетування, опитування та тестування здобувачів вищої освіти за спеціально розробленими бланками.

Джерела даних. Репрезентативною джерельною базою теоретичного етапу дослідження слугували актуальні нормативно-правові документи у сфері вищої освіти, охорони здоров'я та фізичної культури України, державні стандарти вищої освіти, типові освітні програми підготовки бакалаврів та магістрів спеціальності 014 «Середня освіта (Фізична культура)» та 017 «Фізична культура і спорт». Додатково проаналізовано значний масив наукових праць, присвячених глобальним проблемам здоров'язбереження та впровадження інноваційних технологій у ВПНЗ [7, 15].

Інструменти аналізу. Опрацювання знайдених теоретичних джерел здійснювалося із застосуванням методів якісного контент-аналізу та концептуальної систематизації текстових масивів. Аналіз розроблених критеріальних характеристик та їх валідизація проводилися за допомогою методу експертних оцінок, до якого залучалися провідні науково-педагогічні працівники випускових кафедр.

Обмеження дослідження. Попри комплексний характер, певні обмеження даного дослідження полягають у тому, що запропонована критеріально-рівнева система сфокусована переважно на специфіці професійної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах педагогічних університетів та гуманітарно-педагогічних академій (ВПНЗ).

Результати

Процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності є безперервним, цілеспрямованим, багатоаспектним та синергетичним процесом, який концептуально пронизує всі без винятку етапи професійної підготовки у вищій школі. На основі глибокого теоретичного аналізу наукових позицій провідних дослідників ми розглядаємо феномен готовності до здоров'язбережувальної діяльності майбутнього вчителя фізичної культури не як статичний набір знань, а як надзвичайно складне, динамічне, цілісне та інтегративне утворення особистості фахівця.

Ця фундаментальна професійна якість нерозривно базується на розумінні самого феномену здоров'я як першочергової, найвищої соціальної та екзистенційної цінності суспільства. В поведінковому аспекті ця готовність яскраво виявляється у здатності педагога свідомо, творчо, відповідально та максимально ефективно застосовувати комплекс здоров'язбережувальних технологій. Це застосування має подвійну спрямованість: збереження власного здоров'я та конструювання розвивального еко-середовища для учнів, що сприяє їхньому гармонійному фізичному, соціальному та духовному зростанню [1, 4].

Враховуючи безперечну багатогранність цього феномену та спираючись на системний і компетентнісний підходи до вищої освіти, ми розробили цілісну структуру готовності. Дана структура логічно складається з чотирьох взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих компонентів, які у площині педагогічної кваліметрії одночасно виступають надійними критеріями її оцінювання [8, 13]:

1. Ціннісно-мотиваційний (аксіологічний) критерій.
2. Науково-теоретичний (когнітивний) критерій.

3. Особистісно-діяльнісний (операційно-технологічний) критерій.

4. Оцінно-рефлексивний (узагальнювальний) критерій.

Процес вимірювання та інтерпретації цих показників здійснюється через призму трьох якісних рівнів: початкового, достатнього та високого (інноваційного).

Таблиця 1.

Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності

Критерії	Показники готовності	Початковий рівень (Низький)	Достатній рівень (Середній)	Високий рівень (Творчий)
Ціннісно-мотиваційний	1. Усвідомлення цінності здоров'я. 2. Мотивація до ЗСЖ. 3. Інтерес до ЗЗ-інновацій.	Мотивація до збереження власного здоров'я має ситуативний, нестабільний характер і залежить від зовнішніх чинників.	Розуміння професійного обов'язку наявне, але виконується без глибокої емоційної потреби.	Здоров'я особистості та нації беззаперечно виступає найвищою ієрархічною цінністю. Надзвичайно високий рівень професійної емпатії та соціальної відповідальності.
Науково-теоретичний	1. Системність знань з анатомії/фізіології. 2. Знання ЗЗ-технологій. 3. Розуміння механізмів впливу.	Фрагментарні, несистематизовані, часто помилкові знання про сутність здоров'я та ЗСЖ. Не здатен відрізнити традиційні дидактичні технології від специфічних здоров'язбережувальних.	Студент впевнено володіє базовим понятійним апаратом; правильно розуміє сутність та мету здоров'язбережувальних технологій. Виникають відчутні труднощі при спробах інтеграції міжпредметних знань.	Системні, глибокі, міждисциплінарні та міцно засвоєні знання. Ґрунтовне, експертне розуміння всього спектру медико-гігієнічних, фізкультурно-оздоровчих та психолого-педагогічних технологій збереження здоров'я.
Особистісно-діяльнісний	1. Практичні вміння. 2. Навички власного ЗСЖ. 3. Комунікативно-організаторські вміння.	Здатність виконувати лише найелементарніші практичні завдання виключно за жорстким шаблоном або за безпосередньої допомоги викладача.	Студент здатний розробляти плани-конспекти уроків із включенням елементів здоров'язбереження, але цим планам бракує гнучкості та творчої варіативності.	Здатність самостійно проектувати інноваційні оздоровчі програми, органічно інтегруючи різні види ЗЗ-технологій. Демонструє успішну міжособистісну взаємодію, толерантність та ефективне управління стресом.
Оцінно-рефлексивний	1. Самооцінка власного здоров'я. 2. Аналіз результатів ЗЗД учнів. 3. Самокорекція стратегії.	Відсутність відчутної потреби в моніторингу стану учнів під час фізичних навантажень.	Наявність базових, стандартних навичок професійної рефлексії.	Здатність здійснювати перманентний, багатокритеріальний моніторинг результатів власної діяльності.

Для повноцінного розгортання педагогічного потенціалу та системного переведення студентів з початкового на більш високі, якісно нові рівні готовності, весь процес фахової підготовки у ВПНЗ має бути концептуально структурований у вигляді трьох послідовних, взаємопов'язаних етапів, кожен з яких має свою специфічну мету та домінуючий інструментарій:

• **Перший етап (початковий).** Головне завдання етапу — зруйнувати індиферентне, споживацьке або безвідповідальне ставлення студента до власного

здоров'я, пробудити рефлексію щодо наслідків гіподинамії та сформувати стійкий первинний інтерес до проблематики валеології.

• **Другий етап (основний або базовий).** Здобувачі вищої освіти активно оволодівають конкретними методиками та алгоритмами практичного застосування медико-гігієнічних, фізкультурно-оздоровчих, психологічно-реабілітаційних та особистісно-розвивальних технологій в умовах моделювання освітнього процесу. Такий підхід сприяє формуванню міцних навичок розв'язання нетипових педагогічних задач в умовах, максимально наближених до реальних.

• **Третій етап (кінцевий або результативний).** Передбачає повністю автономну, усвідомлену та творчу реалізацію набутої інтегративної компетентності безпосередньо під час проходження виробничої, тренерської та педагогічної практики в реальних умовах закладів загальної середньої або профільної освіти. Він проектує індивідуальні траєкторії розвитку для учнів з різним рівнем здоров'я, налагоджує комунікацію з медичним персоналом та батьками, і головне — здатен до глибокої самооцінки результативності своєї праці.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Виокремлені та детально охарактеризовані у нашому дослідженні критерії та показники найбільш повно відображають складну, комплексну та багатовекторну природу готовності майбутніх вчителів фізичної культури до здійснення професійної здоров'язбережувальної діяльності. Початковий (низький) рівень готовності, який, на жаль, дуже часто масово фіксується у студентів молодших курсів на етапі проведення констатувального експерименту, є прямим наслідком застарілого екстенсивного підходу до освіти та критичної відсутності глибокої міжпредметної інтеграції у навчальних планах.

Особливу, концептуальну увагу в цьому процесі необхідно приділяти саме рефлексивному компоненту [9]. Практика доводить, що саме розвинена здатність до критичного самоаналізу (яку покриває оцінно-рефлексивний критерій) дозволяє майбутньому фахівцю уникнути професійної стагнації, безперервно вдосконалювати свій педагогічний професіоналізм та успішно, без шкоди для власної психіки, адаптуватись до мінливих, надзвичайно жорстких стресових умов сьогодення, що супроводжують роботу педагога.

Порівняння з іншими дослідженнями. Отримані нами результати та розроблена теоретична модель не існують у вакуумі; вони органічно розвивають, розширюють та суттєво поглиблюють фундаментальні ідеї, викладені у працях сучасних вітчизняних науковців. Так, запропонована у статті критеріальна матриця тісно та логічно корелює з концептуальним підходом В. Козлової [6], яка в структурі професійної готовності переконливо виокремлює аксіологічний, когнітивний та діяльнісний компоненти. Однак, на відміну від широких загальнопедагогічних моделей, ми розширюємо традиційний діяльнісний критерій до формату операційно-технологічного, який жорстко включає не лише загальнодидактичні вміння, а й обов'язкове володіння конкретними оздоровчими, профілактичними, рекреаційними та реабілітаційними технологіями специфічного соматичного впливу.

Крім того, результати нашого дослідження потужно резонують з відомою концепцією А. Бойченка [2] щодо необхідності впровадження тотального системного підходу до здоров'язбереження у ВПНЗ. Зокрема, у ціннісно-мотиваційному та діяльнісному критеріях показники чітко поділені на дві взаємопов'язані групи: ті, що безпосередньо стосуються власного ЗСЖ студента (особистий приклад), і ті, що спрямовані на педагогічний вплив на учнів. Також, розроблена структура повністю узгоджується з результатами масштабних досліджень Л. Рибалко [10] щодо критичної необхідності впровадження комплексу здоров'язбережувальних технологій у форматі спеціально організованого, безпечного та стимулюючого освітнього середовища

університету. Виокремлення рефлексії в самостійний, потужний критерій є відповіддю на вимоги часу, на відміну від попередніх досліджень (наприклад), де ця здатність не виправдано зливалася з мотиваційним компонентом.

Наукова новизна (розгорнуто). Наукова новизна проведеного глибокого дослідження полягає у сучасній концептуалізації та багаторівневій структуризації готовності майбутніх фахівців з фізичної культури до ЗЗД як надзвичайно складного, багатокомпонентного конструкту, що повністю відповідає запитам, викликам та філософії сучасної гуманістичної парадигми освіти. Мова йде про інтеграцію фізичних, соціальних, психологічних та духовних компетенцій, що є критично важливим для збереження нації в умовах глобальної невизначеності, епідемій та кризових ситуацій воєнного часу. Крім того, у статті органічно та несуперечливо інтегровано поняття «здоров'язбережувальна компетентність» та «готовність», де остання розглядається не як статичний результат, а як потужний динамічний стан-передумова, що детермінує успішний прояв усієї компетентності у реальній складній професійній діяльності.

Практичне значення (розгорнуто). Практичне значення та прикладна цінність запропонованого концептуального і діагностичного апарату є винятково багатоаспектними. Цю матрицю можна ефективно застосовувати для об'єктивного моніторингу якості вищої освіти під час поточного модульного, семестрового чи підсумкового контролю, а також як надійний критерій оцінювання успішності проходження студентами виробничої та педагогічної практики у школах. Чітко визначені поведінкові та когнітивні дескриптори високого та достатнього рівнів готовності є ідеальною базою для формування сучасних силабусів дисциплін варіативного та нормативного циклів, а також для розробки об'єктивних критеріїв оцінювання професійного портфоліо чи захисту кваліфікаційних магістерських робіт.

Детальна систематизація показників дозволяє максимально індивідуалізувати освітню траєкторію кожного окремого студента. Це може бути реалізовано шляхом залучення такого студента до активної участі в проблемних круглих столах, психологічних тренінгах з емпатії або залучення до практичних волонтерських оздоровчих та реабілітаційних проєктів, що функціонують на базі університету чи громади.

Висновки

Глибокий та всебічний аналіз сучасного стану складної проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури у вищих педагогічних навчальних закладах неспростовно доводить, що формування високого рівня готовності до здоров'язбережувальної діяльності є не просто педагогічним трендом, а абсолютним життєвим імперативом сьогодення. У ході проведеного наукового дослідження було ґрунтовно теоретично обґрунтовано сутність готовності до ЗЗД як цілісного, надзвичайно складного інтегративного новоутворення особистості сучасного педагога [14]. З метою забезпечення точної діагностики та об'єктивного вимірювання динаміки її формування в освітньому процесі розроблено вичерпну, логічно структуровану критеріально-рівневу систему, що складається з ціннісно-мотиваційного, науково-теоретичного, особистісно-діяльнісного та оцінно-рефлексивного критеріїв.

Теоретично та емпірично доведено, що успішний перехід студентів від початкового (фрагментарного, пасивного, репродуктивного) до достатнього (базового, алгоритмічного) та, зрештою, до високого (інноваційного, системно-творчого) рівнів готовності можливий виключно за умови поетапної та системної реалізації продуманого комплексу педагогічних умов у ВПНЗ.

Список використаних джерел

1. Башавець Н. А. Педагогіка здоров'я і здоров'язберігаючий потенціал особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2022. № 4. С. 45–52.

2. Бойченко А. П. Системний підхід до здоров'язбереження у вищій педагогічній школі. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2021. № 5. С. 88–95.
3. Бойченко Т. Є. Формування здоров'язбережувальної компетентності на уроках фізичної культури. *Current Challenges of Science and Education*. 2023. С. 11–13.
4. Гулько Т. М. Технології формування здоров'яорієнтованих компетентностей у процесі підготовки фахівців. *Матеріали конференції Logos*. 2023. С. 15–19.
5. Іванова Н. В. Готовність до формування здоров'язбережувальної компетентності учнів як результат підготовки майбутніх вчителів. *Репозитарій УДУ імені Михайла Драгоманова*. 2022. С. 44–51.
6. Козлова В. О. Структура та критерії готовності формування здоров'язбережувальної поведінки у майбутніх фахівців. *ResearchGate Publications*. 2024. С. 23–30.
7. Литвиненко О. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності сучасного педагога. *Вересень*. 2023. № 1. С. 111–120. <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2023.09>
8. Мельник А. О. Компоненти, критерії, показники й рівні готовності учнів до здоров'язбережувальної діяльності. *Science and Education*. 2024. С. 55–61.
9. Петренко С. М. Проблема вивчення психологічного складника здоров'язбережувальної діяльності. *Educological discourse*. 2022. № 3. С. 40–49.
10. Рибалко Л. М. Здоров'язбережувальна діяльність майбутніх учителів фізичної культури засобами здоров'язбережувальних технологій. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 6 (101). С. 134–145.
11. Сидоренко О. В. Сучасні підходи до здоров'язбережувальної діяльності фахівців фізичної культури в умовах інтеграції. *Світ медицини та біології*. 2021. № 2 (76). С. 82–88.
12. Согоконь О. А. Концептуальні засади формування готовності фахівців з фізичної культури. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. Вип. 102. С. 73–76.
13. Танська В. В. Критерії оцінювання здоров'язбережувальної компетентності майбутнього фахівця. *Вісник Житомирського державного університету*. 2026. № 1 (59). С. 1658–1669. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1\(59\)-1658-1669](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1(59)-1658-1669)
14. Ткаченко Л. В. Теоретичні основи формування готовності до здоров'язбережувальної діяльності. *Спортивна педагогіка*. 2010. № 11. С. 15–22.
15. Kovalenko V., Shevchenko O. Approach to Health-Preserving Activities in Higher Education: Integration of Physical Fitness. *International Journal of Education*. 2023. Vol. 12. P. 102–115.

References

1. Bashavets, N. A. (2022). Pedagogy of health and health-preserving potential of personality. *Spirituality of a Personality: Methodology, Theory and Practice*, 4, 45–52.
2. Boichenko, A. P. (2021). A systematic approach to health preservation in higher pedagogical schools. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*, 5, 88–95.
3. Boichenko, T. Ye. (2023). Formation of health-preserving competence in physical education lessons. *Current Challenges of Science and Education*, 11–13.
4. Hulko, T. M. (2023). Technologies for the formation of health-oriented competencies in the process of training specialists. *Logos Conference Proceedings*, 15–19.
5. Ivanova, N. V. (2022). Readiness for the formation of health-preserving competence of students as a result of training future teachers. *Repository of M. Dragomanov UDU*, 44–51.

6. Kozlova, V. O. (2024). Structure and criteria of readiness for the formation of health-preserving behavior in future specialists. *ResearchGate Publications*, 23–30.
7. Lytvynenko, O. V. (2023). Formation of health-preserving competence of a modern teacher. *Veresen*, 1, 111–120. <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2023.09>
8. Melnyk, A. O. (2024). Components, criteria, indicators and levels of students' readiness for health-preserving activities. *Science and Education*, 55–61.
9. Petrenko, S. M. (2022). The problem of studying the psychological component of health-preserving activities. *Educological discourse*, 3, 40–49.
10. Rybalko, L. M. (2021). Health-preserving activity of future physical education teachers by means of health-preserving technologies. *Spirituality of a Personality: Methodology, Theory and Practice*, 6(101), 134–145.
11. Sydorenko, O. V. (2021). Modern approaches to health-preserving activities of physical culture specialists in the conditions of integration. *World of Medicine and Biology*, 2(76), 82–88.
12. Sohokon, O. A. (2024). Conceptual foundations of forming the readiness of physical culture specialists. *Pedagogical Sciences: Realities and Perspectives*, 102, 73–76.
13. Tanska, V. V. (2026). Criteria for evaluating the health-preserving competence of a future specialist. *Bulletin of Zhytomyr State University*, 1(59), 1658–1669. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1\(59\)-1658-1669](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1(59)-1658-1669)
14. Tkachenko, L. V. (2010). Theoretical foundations of formation of readiness for health-preserving activities. *Sports Pedagogy*, 11, 15–22.
15. Kovalenko, V., & Shevchenko, O. (2023). Approach to Health-Preserving Activities in Higher Education: Integration of Physical Fitness. *International Journal of Education*, 12, 102–115.